

Profesor Czesław Podrzucki

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

Czesław Podrzucki – wybitny nauczyciel akademicki oraz naukowiec, który swoje życie zawodowe związał z metalurgią i odlewnictwem żeliwa, wieloletni kierownik Katedry Odlewnictwa Żeliwa Wydziału Odlewnictwa AGH, profesor honorowy AGH.

Czesław Józef Podrzucki urodził się 30 maja 1924 roku w Jaśle. W lipcu 1945 roku zdał maturę, po czym we wrześniu rozpoczął studia na Wydziale Hutniczym Akademii Górniczej w Krakowie. Zawodowo związał się z akademią już w czasie studiów. W 1949 roku rozpoczął pracę w Katedrze Odlewnictwa Wydziału Hutniczego AGH, początkowo jako asystent wolontariusz, a następnie jako asystent. W 1950 roku złożył, z wynikiem bardzo dobrym, z odznaczeniem, egzamin dyplomowy, uzyskując stopień magistra inżyniera metalurga i rozpoczął pracę w Katedrze Odlewnictwa Wydziału Hutniczego AGH. Od 1951 roku pracował jako starszy asystent, a od 1954 roku jako adiunkt. Na początku swojej działalności naukowej zajął

się teorią i praktyką procesu żeliwiakowego. Kontynuując dzieło profesorów Jerzego Buzka i Mikołaja Czyżewskiego, wniósł swój istotny i oryginalny wkład w tę dziedzinę odlewnictwa, opracowując teorię spalania i zagazowywania koksu w żeliwiaku, ujmującą kompleksowo wszelkie czynniki wejściowe i wyjściowe procesu i pozwalającą na świadome sterowanie procesem. W ramach tego obszaru badawczego mieszczą się jego prace – doktorska i habilitacyjna. W lutym 1960 roku, na podstawie pracy „Określanie liniowej prędkości spalania paliwa w strefie spalania żeliwiaka”, napisanej pod kierunkiem prof. Czesława Kalaty, otrzymał na Wydziale Odlewnictwa stopień doktora nauk technicznych. W czerwcu 1963 roku na Wydziale Metalurgicznym AGH, na podstawie pracy „Badanie procesów spalania i zgazowania koksu w żeliwiaku ze szczególnym uwzględnieniem wpływu ilości dmuchu na skład chemiczny gazów odlotowych”, uzyskał stopień doktora habilitowanego. Za tę rozprawę otrzymał w 1965 roku Nagrodę III stopnia Ministra Szkolnictwa Wyższego. W kwietniu 1964 roku został powołany na stanowisko docenta etatowe-

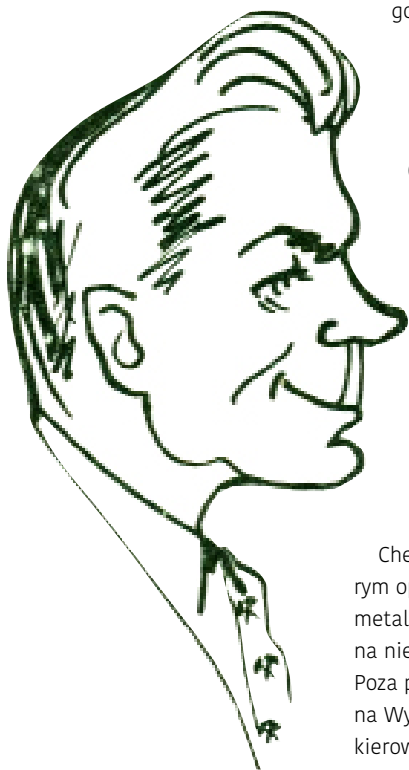
foto. arch. BG AGH

Profesor Czesław Podrzucki

Profesor Czesław Podrzucki
profesorem honorowym AGH

foto. Z. Sulima

DOC. DR INŻ. CZESŁAW PODRUCKI

Karykatura prof. Czesława Podruckiego zaczerpnięta z publikacji: *Akademia w karykaturze* (oprac. red. Wacław Różański, Ferdynard Szwagryk; Karykatury z 1969 roku, oprac. A. Wasilewski), Kraków, 1969

Uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej profesorowi Czesławowi Podruckiemu

fol. Z. Sulima

go w Katedrze Odlewnictwa Żeliwa Wydziału Odlewnictwa AGH. W latach 1965–1995 pełnił obowiązki kierownika Katedry Żeliwa Wydziału Odlewnictwa AGH (w latach 1969–1992 katedra była czynna jako Zakład Odlewnictwa Żeliwa). 8 kwietnia 1971 roku Rada Państwa PRL nadała mu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a 9 czerwca 1981 roku tytuł profesora zwyczajnego.

Bardzo ważne miejsce w jego działalności naukowej zajmowała problematyka koksu – podstawowego źródła ciepła w żeliwiakach, która od końca lat pięćdziesiątych wysunęła się na główny plan jego zainteresowań i skoncentrowała się na problemie koksu formowanego.

Podjął wówczas współpracę z Instytutem Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrze, w którym opracowano technologię wytwarzania koksu metalurgicznego z węgla energetycznego z uwagą na niedostatek węgla koksowego.

Poza pracą naukową i dydaktyczną profesor pełnił na Wydziale Odlewnictwa i w AGH wiele funkcji kierowniczych, związanych z dydaktyką i kształceniem kadr naukowych. W latach 1959–1972 był członkiem Rektorskiej Komisji ds. Rozwoju Kadry Naukowej, w latach 1968–1975 był kierownikiem Działu Wydawniczego oraz członkiem Rektorskiej Komisji Wydawniczej w latach 1969–1978, ponadto był członkiem Komitetu Redakcyjnego Zeszytów Naukowych AGH, serii „Metalurgia i Odlewnictwo” (od 1964 roku członkiem Komitetu Redakcyjnego kwartalnika „Metallurgy and Foundry Engineering” – Metalurgia i Odlewnictwo). W roku akademickim 1993/1994 był kierownikiem Katedry Odlewnictwa Żeliwa, był też w latach 1969–1981 i 1993–1996 kierownikiem Studium Doktoranckiego Wydziału Odlewnictwa oraz w latach 1964–1966 i 1974–1976 kierownikiem Studium Podyplomowego z zakresu „Odlewnictwo stopów żelaza”. W latach 1978–1992 był pełnomocnikiem rektora ds.

współpracy naukowo-badawczej AGH z Akademią Górniczą we Freibergu, ponadto w latach 1981–1987 i 1990–1993 był członkiem Senatu i w latach 1981–1987 wiceprzewodniczącym Senackiej Komisji ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą. W latach 1975–1983 był pełnomocnikiem rektora ds. realizacji „Porozumienia o Współpracy” między ZPC URSUS i AGH oraz w latach 1978–1992 ds. Realizacji „Umowy o Współpracy Naukowej” między Akademią Górniczą we Freibergu (Niemcy) i AGH. Był też w latach 1976–1978 członkiem Wydziałowej Komisji ds. Przewodów Habilitacyjnych, w latach 1970–1997 członkiem Wydziałowej Komisji ds. Przewodów Doktorskich, a okresie 1981–1994 jej przewodniczącym. Był współzałożycielem i w latach 1992–1997 członkiem Prezydium Rady Fundacji Wydziału Odlewnictwa AGH, od 1997 roku jej wiceprzewodniczącym.

Profesor Podrucki przez cały okres pracy w AGH współpracował aktywnie z przemysłem. W latach 1965–1991 był konsultantem naukowo-technicznym w pięciu zakładach. W okresie tym odegrał czołową rolę w badaniach możliwości bezpośredniego stosowania modyfikowanej ciekłej surówki wielkopiecowej w procesie wytwarzania wlewnic i osprzętu wlewnicowego, prowadzonych w Kombinacie Metalurgicznym Huty im. Lenina w Krakowie. Profesor wraz z zespołem opracował nowatorską technologię pozwalającą między innymi na uzyskanie optymalnego składu chemicznego oraz warunków rafinowania i modyfikowania surówki otrzymując za to 5 patentów. Technologię zaprezentowano również na Międzynarodowym Kongresie Odlewnictwa w Paryżu i na konferencji w Koszycach. Za tę działalność profesor został wyróżniony w 1981 roku Nagrodą Zespołową II stopnia Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

W 1966 roku – wykorzystując stypendium Rządu Francuskiego i związany z tym sześciomiesięczny pobyt w Instytucie Odlewnictwa (CTIF) w Paryżu – opracował technologię otrzymywania w indukcyjnym piecu próżniowym żaroodpornego żeliwa średniokrzemowego (5%Si). W latach 1966–1980 pełnił funkcję konsultanta naukowego Fabryki Sprzętu Mechanicznego w Łodzi – wówczas monopolisty w produkcji pierścieni tokowych dla polskiego przemysłu motoryzacyjnego, przyczyniając się do zoptymalizowania produkcji tych pierścieni z żeliwa szarego i połowicznego niskostopowego, wytapianego w indukcyjnych piecach tyglowych sieciowej częstotliwości. W działalności naukowo-badawczej profesora nie zabrakło też elementów ekologicznych, związanych z eksploatacją pieców odlewniczych. Należą do nich prace zrealizowane wspólnie z Zakładem Badań Naukowych PAN w Zabrzu dotyczące zmian stopnia emisji pyłów z żeliwiaków przy zastosowaniu koksu formowa-

nego, badania możliwości zabezpieczenia instalacji odpylających żeliwiaków eksplozjami, za co otrzymał patent, prace studialne obejmujące analizę porównawczą suchego i mokrego odpylania gazów żeliwiakowych bądź eksploatację pieców paliwowych do wytapiania żeliwa w warunkach sprzyjających ochronie środowiska.

W całym okresie pracy zawodowej profesora w AGH zdecydowanie wyróżniała się jego działalność modernizacyjna, obejmująca budowę i zasady funkcjonowania pieców odlewniczych, zwłaszcza żeliwiaków. Swoje doświadczenia w zakresie teorii i praktyki pracy pieców odlewniczych wykorzystywał w opracowanym, wspólnie z docentem Jerzym Szopą, podręczniku akademickim „Piece i urządzenia metalurgiczne stosowane w odlewnictwie”, wyróżnionym w 1984 roku Nagrodą Zespołową II stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Istotnym wkładem prof. Podrzuckiego w zakres inżynierii materiałowej było rozwiązywanie różnych zagadnień dotyczących żeliwa modyfikowanego i wykonywanych z niego odlewów, co przez lata 70. nabrało cech jednej z zasadniczych specjalności kierowanej przez niego Katedry Odlewnictwa Żeliwa. Warto też wspomnieć współpracę badawczą profesora w zakresie modyfikowania żeliwa z pracownikami naukowymi Instytutu Odlewnictwa Akademii Górniczej we Freiburgu. Instytut ten wyróżnił go tytułem Honorowego Odlewnika AG.

W latach 70. i 80. przeprowadzono pod jego kierownictwem szeroko zakrojone badania, których głównym celem było określenie wpływu pierwiastków, najczęściej stosowanych do podnoszenia właściwości mechanicznych żeliwa niskostopowego, na krystalizację eutektyki i eutektoidu w takim żeliwie na trwałość tych składników struktury. Pozostaje to w związku z efektami obróbki cieplnej oraz z odpornością odlewów wykonanych z takiego żeliwa na ich eksploatację w podwyższonej temperaturze. W latach 80. i 90. rozwinął, wraz z zespołem Katedry Odlewnictwa Żeliwa AGH, intensywne i przy tym pionierskie w skali krajowej, badania w zakresie wytwarzania, kształtowania się struktury i właściwości odlewów z żeliwa z grafitem wermikularnym. Z żeliwa tego rodzaju wytwarzano w końcowych latach 80. w Odlewni Żeliwa Koluszki, według technologii opracowanej w KOŻ AGH, tubingi na budowę warszawskiego metra. Również ważnym elementem prac w zakresie inżynierii materiałowej były badania zespołu prof. Podrzuckiego dotyczące otrzymywania i właściwości wysokoalumiiniowego żeliwa żaroodpornego, a w szczególności badania wiodące do określenia mechanizmu samoczynnego rozpadu odlewów, wykonanych z takiego żeliwa i przeciwdziałania rozpadowi. Omawiając działalność naukowo-badawczą prof. Podrzuckiego

fot. Z. Sulima

go można pokusić się o wyodrębnienie czterech głównych obszarów zainteresowań: inżynieria materiałowa, a w szczególności zagadnienia krystalizacji, kształtowania struktury i właściwości odlewów żeliwnych; teoria i praktyka procesu żeliwiakowego i procesów otrzymywania żeliwa w innych piecach odlewniczych poza żeliwiakiem; zagadnienia konstrukcyjne pieców odlewniczych; sterowanie komputerowe żeliwiakiem. Wyniki swojej wieloletniej działalności naukowo-badawczej i wdrożeniowej w zakresie inżynierii materiałowej przedstawił profesor w dwutomowym podręczniku „Żeliwo: struktura, właściwości, zastosowanie” wydanym w 1991 roku. Za pracę tę otrzymał w 1992 roku Indywidualną Nagrodę Ministra Edukacji Narodowej I stopnia.

Tablica pamiątkowa w pawilonie Wydziału Odlewnictwa

Profesor Podrzucki jest autorem bądź współautorem ponad 340 publikacji naukowych i naukowo-technicznych, w czasopismach krajowych i zagranicznych, w tym 5 podręczników i 20 skryptów, współautorem 10 poradników i encyklopedii, 15 patentów. Był promotorem 16 rozpraw doktorskich i recenzentem: 29 rozpraw doktorskich (w tym 4 zagranicznych) i 13 rozpraw habilitacyjnych (w tym jednej zagranicznej).

Odbył zagraniczne staże naukowe: w Instytucie Odlewnictwa Akademii Górniczej we Freiburgu – 1956 rok, w Moskiewskim Wieczorowym Instytucie Budowy Maszyn – 1961 rok, w Instytucie Odlewnictwa (Centre Technique des Industries de la Fonderie) w Paryżu – 1966 rok, w Instytucie Odlewnictwa Wyższej Szkoły Technicznej w Aachen, w Instytucie Odlewnictwa w Düsseldorfie oraz w nowocze-

foto. Z. Sulima

Profesor Czesław Podrzucki
profesorem honorowym AGH

snych odlewniach żeliwa sferoidalnego w Niemczech – 1973 rok. Wielokrotnie przedstawiał swe prace na kongresach i konferencjach międzynarodowych. Swobodne poruszanie się w międzynarodowym środowisku naukowym ułatwiała mu dobra znajomość kilku języków obcych. Był aktywnym działaczem organizacji naukowych i naukowo-technicznych, w których sprawował wiodące i decyzyjne funkcje. W Polskiej Akademii Nauk związany był z Komitetem Nauki o Materiałach, Komitetem Metalurgii – Sekcja Teorii Procesów Odlewniczych i Komisją Metalurgiczno-Odlewniczą oraz Komitetem Redakcyjnym „Prac Komisji Metalurgiczno-Odlewniczej” oraz Komisji Odlewnictwa Oddziału PAN w Katowicach. Był też członkiem Komisji Ekspertów Zespołu Kwalifikacji Jakości Wyrobów (ZOKJW) przy SIMP w Katowicach, Komitetu Technicznego ds. Certyfikacji Wyrobów Przemysłu Metalowego przy SIMPEST w Katowicach, Towarzystwa Konsultantów Polskich oraz Akademii Inżynierskiej w Polsce. Profesor jako redaktor różnych wydawnictw przyczynił się do rozpowszechnienia prawidłowego słownictwa technicznego w pracach poświęconych metalurgii i odlewnictwu, a działając w Towarzystwie Konsultantów Polskich rozpowszechnił ideę konsultingu naukowo-technicznego. Spośród innych funkcji pełnionych przez Profesora należy wymienić: funkcję członka Rady Naukowo-Technicznej Huty im. Lenina w Krakowie i funkcję członka Rady Naukowej Instytutu Odlewnictwa w Krakowie. Był członkiem Stowarzyszenia Techników Odlewników Polskich, Towarzystwa Konsultantów Polskich, Koła STOP przy AGH. W latach 1949–1980 był członkiem ZNP, pełniąc w nim liczne funkcje. Za tę działalność otrzymał od rektora AGH i przewodniczącego ZNP w AGH „Dyplom uznania za wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej i aktywny udział w pracy społecznej” oraz Złotą Odznakę ZNP. W okresie 1980–1981 był członkiem NSZZ „Solidarność”. Należy odnotować, że w latach 1975–1981 był członkiem Komisji Bibliotecznej AGH. Za działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjno-społeczną Profesor

Podrzucki był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany odznaczeniami państwowymi, stowarzyszeniowymi i resortowymi. Otrzymał: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal i Dyplom Jubileuszowy upamiętniający 85-lecie powstania AGH, Złotą Odznakę „Za pracę społeczną dla Miasta Krakowa”, Złotą Odznakę „Za zasługi dla Ziemi Krakowskiej”, Nagrodę im. Jerzego Buzka – I stopnia, dziewięciokrotnie Nagrodę Ministra Edukacji Narodowej I, II, III stopnia, Medal Komisji Edukacji Narodowej, tytuł „Honorowego Odlewnika” wraz z „Kapeluszem Odlewniczym” i „Medalionem Honorowym” nadanym mu przez Stowarzyszenie Techniczne Odlewników we Freibergu (VFFG). Wielokrotnie otrzymał Nagrodę Rektora AGH (około 40). W 1995 roku profesor przeszedł na emeryturę, jednakże przez ponad 16 lat dalej intensywnie pracował w różnych organizacjach oraz w macierzystej katedrze wydziału, wspomagając swoją wiedzą młodszych pracowników. Jego praca została za-uważona i uhonorowana. 4 listopada 2009 roku, na uroczystym posiedzeniu Senatu Akademii Górniczo-Hutniczej nadano prof. Czesławowi Podrzuckiemu zaszczytny tytuł Profesora Honorowego AGH. W uzasadnieniu napisano: „za całokształt działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej w AGH oraz współpracę z przemysłem i organizacjami naukowo-technicznymi krajowymi i zagranicznymi”. Profesor Czesław Podrzucki zmarł 8 lipca 2011 roku i pochowany został na cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Społeczność AGH w szczególnie piękny sposób uczciła profesora. W siedzibie Wydziału Odlewnictwa – pawilon D-8, 28 listopada 2014 roku podczas obchodów Dnia Odlewnika uroczystie odsłonięto tablicę pamiątkową poświęconą prof. Czesławowi Podrzuckiemu. Ceremonia, której przewodzili prof. Mirosław Karbowniczek – Prorektor ds. Ogólnych oraz prof. Józef S. Suchy – Dziekan Wydziału Odlewnictwa, zgromadziła pracowników wydziału, rodzinę, liczne grono przyjaciół, współpracowników z krajowych uczelni i zakładów przemysłowych oraz wielu stowarzyszeń. Na tablicy znalazł się następujący napis:

Źródła:

Guzik E.: Profesor Czesław Podrzucki – wspomnienie. Biuletyn AGH 2011, nr 47, s. 25-26, [foto]
Guzik E.: Tablica pamięci prof. Czesława Podrzuckiego. Biuletyn AGH 2014, nr 84, s. 20, [foto]
Profesor Czesław Podrzucki profesorem honorowym AGH. Vivat Akademia : AGH 2009, nr 3, s. 25, [foto]
Profesor Czesław Podrzucki : profesor honorowy Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. Pod red. zespołu ds. Informacji i Promocji AGH. Kraków [ca 2009], 31, [2] s. [Książka pamiątkowa z uroczystości nadania tytułu profesora honorowego AGH]
Wielka Księga 85-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej. [Oprac.] zespół aut. K. Pikoń (red. naczelny), A. Sokołowska (dyrektor projektu), K. Pikoń. Gliwice 2004, s. 282-283, [foto]
Współcześni uczeni polscy : słownik biograficzny. T. 3 : M – R. Red. nauk. J. Kapuściak. Warszawa 2000, s. 535-536, [foto]
Złota Księga Nauki Polskiej 1999. Red. K. Pikoń, A.Sokołowska. Gliwice 1999, s. 263-264

**PAMIĘCI PROF. CZESŁAWA PODRZUCKIEGO
1924-2011
PROFESORA HONOROWEGO AGH,
KIEROWNIKA KATEDRY ODLEWNICTWA
ŻELIWA,
WYBITNEGO UCZONEGO I NAUCZYCIELA,
PRZYJACIELA MŁODZIEŻY
ORAZ CZŁOWIEKA O DUŻEJ KULTURZE
OSOBISTEJ,
PEŁNEGO ŻYCZLIWOŚCI I SKROMNOŚCI.
PRZYJACIELE 2014 WYCHOWANKOWIE**